

УДК 378

РОЗВИТОК УЧБОВОЇ МОТИВАЦІЇ В СТУДЕНТІВ ВНЗ

В.І. ХОМИЧ,

кандидат філологічних наук, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»,
м. Ніжин, Україна,

В.В. ДОРОШЕНКО,

студентка 2-го курсу факультету психології та соціальної роботи
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя,
м. Ніжин, Україна

У статті розглядається поняття «мотив», «мотивація». Аналізується процес розвитку учбової мотивації в студентів вищих навчальних закладів.

Ключові слова: мотив, мотивація, учбова мотивація, внутрішні та зовнішні мотиви.

Розвиток учбової мотивації в студентів є актуальною проблемою як вітчизняної, так і зарубіжної психології. Адже сучасна молодь виявляє апатію практично до всього. Наприклад, їхня учбова діяльність поступово набуває формального характеру, зменшується творчий підхід до учіння. Саме байдуже або, ще гірше, негативне ставлення до навчання спричинює як неуспішність студентів, так і їхнє негативне відношення до викладачів.

Метою дослідження даної статті є вияв учбової мотивації в студентів вищих навчальних закладів.

Поняття «мотивація» досліджували такі відомі психологи, як: А. Маслоу, С. Рубінштейн, О.Леонт'єв, Д. Ельконін, Л. Божович, Є. Ільїн, А. Маркова, Х. Хехаузен і т.д. Проте ще залишається об'єм недосліджуваного матеріалу, тому й обираємо темою своєї наукової розвідки – «Розвиток учбової мотивації в студентів ВНЗ».

Л.Д. Столяренко вважав, що термін «мотив» – це збудження до діяльності, пов'язане з задоволенням потреб суб'єкта. Під мотивом також найчастіше розуміють причину, яка лежить в основі вибору дій і вчинків, сукупності зовнішніх і внутрішніх умов, що викликають активність суб'єктах [1].

Мотив є вужчим поняттям ніж мотивація. На думку С.Л. Рубінштейна, поняття «мотивація» означає всі види спонукань: мотиви, потреби, прагнення, інтереси, захоплення, диспозиції (мотиваційні установки), ідеали [3]. Проте якщо дивитися на це поняття в більш широкому розумінні, то воно іноді визначається як детермінація, яка реалізується через психіку індивіда.

Є.Н. Ільїн у своїх роботах зазначав три компоненти. Які можуть входити до структури мотиву:

- Потребовий (до нього можна віднести: біологічні та соціальні потреби, усвідомлення необхідності, обов'язковості, тобто «квазіпотреби»).
- «Внутрішнього фільтру» (до них належать: моральний контроль, оцінка зовнішньої ситуації, оцінка своїх можливостей, знань, умінь, навичок, своїх переваг, інтересів, нахилів, рівень домагань тощо).
- Цільовий (до нього належить: певний образ предмета, який задовольняє певну потребу особистості).

Ці компоненти можуть проявлятися у свідомості людини у вербальній чи образній формі [3].

Узагалі, слово «мотивація» у сучасній психології використовується в подвійному значенні:

- По-перше, це система детермінуючих факторів поведінки, до яких можна віднести: потреби, мотиви, прагнення, наміри, цілі, тощо, тобто це певна сукупність збуджень, що викликають активність людини та які визначають її активність.
- По-друге, це процес формування мотивів, які стимулюють активну діяльність поведінки особистості на певному рівні її психічного та фізичного розвитку.

Мотивація – це циклічний процес безперервного взаємного впливу та перетворень, у якому суб'єкт дій та ситуація взаємно впливають одне на одного [4].

В.В. Гордієнко зазначав про те, що мотивація навчання складається з ряду змінних і взаємозалежних стосунків, тому становлення мотивації до навчання є не простим зростанням позитивного або негативного ставлення особистості, а складною структурою мотиваційної сфери [5].

А. Леонт'єв, має іншу думку: навчальна мотивація студентів залежить від групи факторів, які визначають її специфіку [6], зокрема:

- Об'єкт або мета навчальної взаємодії.
- Інтереси комунікатора, тобто студентів.
- Інтереси іншої людини або суспільства в цілому.

Також мотивація до навчання в студентів дифенціюється на групи: зовнішньої та внутрішньої. Професійна (учбова) мотивація виступає як внутрішній чинник розвитку професіоналізму особистості, адже тільки на основі її високого рівня формування можливий ефективний розвиток професійної освіченості та культури індивіда.

У зв'язку з цим студенти вищих навчальних закладів, які отримали ту чи іншу спеціальність, включається до здійснення своєї професійної діяльності, але для кращого оволодіння своєю професією [6].

Також для підвищення мотивації може слугувати матеріальне заохочення студента. Наприклад, це може бути певна матеріально-соціальна винагорода за досягнення високих результатів у навчальній діяльності або за активну участь у суспільному житті вищого навчального закладу, у якому навчається студент.

Слід назвати ще такий чинник як підвищення стипендії, або якщо студент навчається на контрактній формі навчання, то це також може бути зниження плати за навчання.

Не мало важливим є тепла, дружня, привітна атмосфера в групі, гарні взаємовідносини в колективі, відчуття в того, що у твоєї допомоги потребують інші.

На думку Є. Бондарчука, головним чинником формування мотивації є навчально-методичні матеріали та прийоми викладання запланованих тем викладачами студентам. Матеріал для викладання повинен бути різноманітним, це допоможе забезпечити не лише зіткненням студентів з невідомими раніше об'єктами в ході навчання, але і тим, що в одному і тому ж об'єкті можна відкривати нові сторони, вивчення нового для студента в цікавій формі викладення матеріалу сприяє також спонуканню до навчальної мотивації у вищих навчальних закладах. Пізнання нового, цікавого, невідомого ще й досі студентові матеріалу повинен завжди базуватися, тобто мати підґрунття вже на засвоєнному студентом матеріалі, який став для нього певною частиною наукового світогляду. Отже, важливим чинником для формування навчальної мотивації є емоційне забарвлення змісту навчання, живе слово педагога, постійний контакт з аудиторією, вислуховування кожної думки студента тощо. Адже наочнообразна й емоційна інформація запам'ятовується продуктивніше та краще, ніж сухо поданий матеріал [8].

Також на формування навчальної мотивації студента ВНЗ провідну роль виконує наявність наступних чинників (факторів), як :

- Соціально-психологічні чинники (базуються на макросередовищі (загальнодержавні, регіонально-етнічні) та мікросередовищі (фактори сім'ї, певні громадських організацій, неформальних об'єднань).
- Загальнодержавні чинники включають у себе економічні, політичні, культурно-моральні умови життя людей у країні та засоби масової інформації.
- Регіонально-етнічні фактори визначаються [9]:
 - ✓ специфічними особливостями політичного, економічного та демографічного розвитку регіону;
 - ✓ етнічними особливостями життєдіяльності населення;
 - ✓ особливостями розвитку навчальних, навчально-виховних закладів у державі.

Немало важливим для викладачів у формуванні мотивації студентів вищих навчальних закладів є також організація самостійної роботи студента, його саморозвиток та самовдосконалення. Він повинен навчитися складати навчальний план своєї роботи та при виконанні певних практичних завдань намагатися починати формувати стиль роботи своєї професійної діяльності.

Потрібно пам'ятати і про те, що занадто складні навчальні завдання як і надто прості, негативно впливають на формування та зростання внутрішньої мотивації, оскільки не дають студентові змоги реалізуватися, виявити

ефективність і майстерність у виконуваному, унаслідок чого руйнується почуття компетентності, знижується самооцінка й самоповага.

Отже, бачимо, що мотивація учбової діяльності студентів вищих навчальних закладів залежить також від ефективності роботи викладача в сучасних умовах, що залежить переважно від його психологічної установки на студента як на суб'єкта, а не об'єкта навчальної діяльності. А для цього потрібно, щоб педагоги вищих навчальних закладів осмислили цю установку як ще один доказ необхідності прийняття гуманістичної парадигми освіти як такої, що вже не має альтернативи, та зробили практичні кроки в цьому напрямку .

Література

1. Бибрих Р.Р. Особенности мотивации и целеобразования в учебной деятельности студентов младших курсов / Р.Р. Бибрих, И.А. Васильева // Вестник МГУ. Серия 14. Психология. – 1987. – №2.
2. Рубинштейн С.Л. Проблемы общей психологии. 2-е изд. – М., 1976. – 415 с.
3. Ильин.Е.П. Мотивация и мотивы. – СПб: «Питер», 2000. – 512 с.
4. Реан А. А. О ценностно-мотивационной сфере студентов – универсантов / А. А. Реан, Т. В. Андреева, Н. Н. Киреева и др. // Ананьевские чтения – 99: Тезисы научно-практической конференции. – СПб., 1999. – С. 47.
5. Гордієнко В. І. Розвиток особистості в процесі професіоналізації: професіогенез особистості / В. І. Гордієнко // Психологія праці та професійної підготовки особистості: Навч. посіб. / За ред. П. С. Перепелиці, В. В. Рибалки. – Хмельницький: ТУП, 2001. – С. 48-67.
6. Яруліна Л.Р., Розвиток навчальної мотивації студентів / Л.Р. Яруліна / / Социс. – 2007. – № 4. – С. 30-32.
7. <http://intkonf.org>
8. Бондарчук Е. И. Основы психологии и педагогики / Е. Бондарчук, Л. Бондарчук / : Курс лекций. – 2-е изд., перераб. и доп. – К. : МАУП, 2001. – 168 с.
9. Мартинова Т.М., Особливості системи ціннісних орієнтація студентів з різною мотивацією вибору дослідження / Т.М. Мартинова / / Социс. – 2004. – № 3. – С. 27-31.
10. Балл Г.О. Сучасний гуманізм і освіта: Соціально-філософський та психолого-педагогічні аспекти. – Рівне: „Ліста-М”, 2003. – 128 с.

Развитие учебной мотивации в студентов

Хомич В.И., Дорошенко В.В.

В статье рассматривается понятие «мотив», «мотивация». Анализируется процесс развитие учебной мотивации в студентов высших учебных заведениях.

Ключевые слова: мотив, мотивация, учебная мотивация, внутренние и внешние мотивы.

Development of educational motivation in university students

Doroshenko V.V., Homych V.I.

In the article rassmatryvaetsya notion of motive and motivation in oing aklyuchaetsya uchebnoy development of motivation in students of educational High Vidal.

Keywords: motive, motivation, academic motivation, internal motivation, external motivation.